

Gorchymyn Twbercwlosis (Lloegr) 2014
Gorchymyn Twbercwlosis (yr Alban) 2007 (fel y'i diwygiwyd)
Gorchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010 (fel y'i diwygiwyd)

Cyfyngiadau Awtomatig ar Anifeiliaid ac Iechyd y Cyhoedd yn dilyn Datgelu Adweithydd neu Adweithydd Amhendant mewn Prawf Diagnostig Swyddogol ar gyfer Twbercwlosis mewn Gwartheg, Byfflos neu Fuail

Mae eich buches o dan gyfyngiadau symud ac mae ei statws Heb Twbercwlosis Swyddogol (OTF) wedi ei atal dros dro neu'i dynnu'n ôl

Rydych yn cael y nodyn gwybodaeth hwn oherwydd bod y prawf Twbercwlosis (TB) a gynhaliwyd ar y fuches a nodir isod wedi datgelu un neu fwy o adweithyddion neu adweithyddion amhendant. P'un a yw hwn yn brawf datgelu cychwynnol neu'n brawf dilynol ar ôl canfod adweithyddion ac adweithyddion amhendant yn ystod prawf blaenorol, mae'r gofynion cyfreithiol canlynol bellach yn berthnasol i geidwad y fuches:

- rhaid i chi gyfyngu ar symudiad anifeiliaid buchol (gwartheg, byfflos a buail) i'r graddau na chânt eu symud ar y safle nac oddi arno lle y cedwir yr adweithydd neu'r adweithydd amhendant heb drwydded a gyflwynwyd gan Arolygydd
- rhaid i bob adweithydd gael ei farcio a'i ynysu nes iddo gael ei symud o'ch daliad. Rhaid i bob adweithydd ac adweithydd amhendant gael eu hynysu rhag yr anifeiliaid buchol sydd wedi cael prawf negyddol a rhag anifeiliaid eraill. Yng Nghymru rhaid i adweithydd(ion) gael ei/eu symud o fewn deg diwrnod gwaith, neu gellir lleihau'r iawndal a delir
- ni chaniateir i laeth gan adweithyddion TB gael ei roi mewn swmpdanc na'i yfed gan bobl, ac ni ddylid ei fwydo heb ei drin i loi nac unrhyw famaliaid eraill yn unol â Rheoliad (CE) 853/2004¹
- lle bydd yr adweithydd(ion) neu adweithydd(ion) amhenodol yn byw ar safle gyda buches odro rhaid i chi hysbysu unrhyw un sy'n prynu eich llaeth yn fasnachol o'r ffaith bod y fuches wedi colli statws OTF ar ddechrau'r achos o TB.

Mae methiant i gydymffurfio â'r cyfyngiadau hyn neu ddilyn y gofynion hyn yn drosedd o dan Adran 73 o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981

Mae'n rhaid i unrhyw un o weithwyr y fferm neu asiant â'r awdurdod i weithredu ar ran y ceidwad, hysbysu'r ceidwad cofrestredig cyn gynted â phosibl o fethiant y prawf a rhoi'r nodyn gwybodaeth hwn i'r ceidwad, a dylid ei gadw am hyd y cyfyngiadau TB. Caiff y nodyn hwn ei gwblhau bod tro y caiff adweithyddion ac adweithyddion amhendant eu datgelu yn ystod prawf TB er mwyn atgoffa ceidwad o'u cyfrifoldebau cyfreithiol.

Beth Fydd yn Digwydd Nesaf

Bydd Arolygydd Milfeddygol neu Arolygydd o'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) yn cysylltu â chi ac yn cynnal ymchwiliad clefyd. Bydd yn rhoi cyngor ac yn trafod â chi sut y caiff yr achos hwn o TB ei reoli a pha gamau pellach y bydd angen eu cymryd o bosibl. Ni chynhelir ymweliadau ymhob achos yn Lloegr ond efallai y bydd angen eu cynnal mewn rhai achosion er mwyn rhoi cyngor penodol ac i gasglu gwybodaeth ychwanegol am eich achos o TB.

Enw'r Milfeddyg
Cymeradwy/Profwr
Lleyg/Arolygydd Milfeddygol
APHA:

Dyddiad

Enw'r Derbynydd (y ceidwad
neu'r person â'r awdurdod i
weithredu ar ran y ceidwad)

¹ Rheoliad (CE) 853/2004, Atodiad III, Rhan IX, Pennod I, Pwynt 4

Enw'r Ceidwad Cofrestredig

CPHH

Cyfeiriad:

Camau y mae'n Rhaid i Chi eu Cymryd Nawr

Symudiadau

Rhaid i unrhyw drefniadau symud gwartheg sy'n digwydd i mewn ac allan o'r fuches o dan gyfyngiad gydymffurfio â phob deddfwriaeth berthnasol ar reoli clefyd, symud da byw ac adnabod da byw a rhaid eu hategu â thrwydded a gyflwynir gan APHA. Nid yw'r gwaharddiad ar symud yn berthnasol i anifeiliaid buchol a symudir i fan lladd neu ar gyfer triniaeth filfeddygol mewn argyfwng er mwyn atal poen diangen i'r anifail hwnnw Mewn achosion o'r fath, rhaid rhoi manylion llawn i Arolygydd APHA cyn gynted â phosibl. Bydd APHA fel arfer yn trefnu i wartheg adweithyddion TB gael eu symud a'u lladd. Fodd bynnag, os byddwch yn dewis trefnu i'ch anifeiliaid gael eu symud a'u lladd yn breifat, mae'n rhaid i chi hysbysu APHA yn gyntaf a cheisio'r trwyddedau symud a'r ffurflenni angenrheidiol i wneud hynny. Yn yr achos hwn, ni thelir iawndal gan y llywodraeth, a bydd y lladd-dy yn talu unrhyw dâl am achub yn uniongyrchol i chi.

Ynysu

Gallai adweithyddion ac adweithyddion amhendant beri risg o haint i weddill eich buches ac unrhyw fuchesi cyfagos a rhaid iddynt gael eu hynysu ar unwaith rhag anifeiliaid eraill nes iddynt gael eu symud i gael eu lladd neu gael prawf arall (fel y bo'n briodol). Dylid rhoi ystyriaeth arbennig i addasrwydd y cyfleusterau a ddefnyddir ar gyfer ynysu, a ddylai roi'r holl ddiogelwch posibl rhag risgiau halogi neu haint.

Llaeth gan Adweithyddion TB

Yr Asiantaeth Safonau Bwyd yw'r Awdurdod Cymwys Canolog ar gyfer hylendid bwyd yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon a Food Standards Scotland yw'r Awdurdod Cymwys Canolog ar gyfer hylendid bwyd yn yr Alban. Ynghyd â'r Awdurdod Lleol nhw yw'r awdurdodau gorfodi ar gyfer deddfwriaeth hylendid yr UE. Mae Rheoliad (CE) 853/2004², yn rhagnodi rheolaethau hylendid ar gyfer llaeth heb ei drin, llaeth tor a chynnyrch llaeth ac mae'n gwahardd llaeth o anifeiliaid sydd wedi adweithio i'r prawf TB rhag cael ei yfed gan bobl. Argymhellir na ddylech fwydo llaeth o adweithyddion neu adweithyddion amhendant i loi na da byw eraill ar eich daliad. Os caiff ei fwydo, gellir ond rhoi llaeth adweithyddion i anifeiliaid ar yr un fferm, ar ôl ei drin â gwres mewn modd addas e.e. ar ôl ei ferwi neu ei basteureiddio. Gellir casglu llaeth o adweithyddion TB yn y system biswail, ond mae'n rhaid i unrhyw waith taenu ar y tir a wneir wedyn fod yn unol ag Eithriad Trwydded Rheoli Gwastraff cofrestredig. I gofrestru cysylltwch naill ai ag:

- Asiantaeth yr Amgylchedd yn Lloegr (neu defnyddiwch Ddull Fferm Gyfan Defra yn Lloegr yn unig)
- Cyfoeth Naturiol Cymru, neu
- Asiantaeth Diogelu'r Amgylchedd yr Alban (SEPA) yn yr Alban

Mae Rheoliadau Sgîl-gynhyrchion Anifeiliaid yn gymwys i laeth, llaeth tor a chynhyrchion llaeth, pan gaiff ei waredu neu ei ddefnyddio mewn unrhyw le ac eithrio ar y fferm wreiddiol. Cyfeiriwch at ganllawiau sydd ar gael yn GOV.UK: <https://www.gov.uk/government/collections/guidance-for-the-animal-by-product-industry#using-milk-as-farm-animal-feed-or-disposing-of-it>

Hyd nes y caiff statws OTF ei buches ei adfer, dim ond os yw wedi ei drin â gwres cyn ei roi ar y farchnad y caiff llaeth gan adweithyddion amhendant a gwartheg sydd wedi cael prawf negyddol yn eich buches ei yfed gan bobl, ac mae'n rhaid i Weithredwr y Busnes Bwyd neu'r unigolyn sy'n gyfrifol gysylltu â'i brynwr llaeth i'w hysbysu o hyn.

Diogelu Eich Teulu

Er mwyn diogelu eich iechyd eich hun ac iechyd eich teulu, argymhellir yn gryf gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd a Food Standards Scotland nad ydych yn yfed llaeth heb ei drin o'ch buches, ac yn sicr nid nes bod y cyfyngiadau ar symud yn cael eu codi gan APHA ar ddiwedd yr achos o TB

Glanhau a Diheintio

Mae hwn yn fesur rheoli clefyd pwysig. O dan rai amodau gall bacteria TB oroesi yn yr amgylchedd am amser hir, felly mae'n hanfodol glanhau a diheintio pob adeilad, ffitiad a chyfarpar lle y mae gwartheg adweithiol wedi'u cadw yn drylwyr. Mae hyn yn gymwys nid yn unig ar ôl canfod yr adweithyddion ac adweithyddion amhendant cychwynnol ond hefyd ar ôl hynny, os datgelir rhagor o adweithyddion ac adweithyddion amhendant. Maes o law, bydd APHA yn cyflwyno hysbysiad (BT05) i'r ceidwad mewn achosion lle y mae adweithyddion wedi'u canfod, gan nodi'r

² Rheoliad (CE) 853/2004, Atodiad III, Rhan IX, Pennod I, Pwynt 4

gofynion o ran glanhau a diheintio. Rhaid i'r diheintydd a ddefnyddir ar gyfer glanhau a diheintio sy'n ofynnol o dan yr hysbysiad fod yn un sydd wedi'i gymeradwyo i'w ddefnyddio ar gyfer TB buchol a rhaid ei ddefnyddio yn y crynodiad a argymhellir. Ceir rhestr o'r diheintyddion a gymeradwywyd ar wefan Defra. Noder: Rhaid cwblhau a dychwelyd yr hysbysiad hwn (BT05) i APHA cyn y gellir codi'r cyfyngiadau.

Tra bydd eich fferm o dan gyfyngiadau symud TB, ni chaniateir i chi symud tail na slyri i ffermydd eraill heb awdurdodiad ysgrifenedig ymlaen llaw gan APHA.

Bioggiogelwch

Symud da byw sydd wedi'u heintio o un fferm i'r llall yw'r ffordd fwyaf tebygol o ledaenu clefydau anifeiliaid. Mae bioggiogelwch effeithiol ac arferion magu anifeiliaid da yn fesurau pwysig wrth leihau'r risg o haint TB yn eich buches. Dylai storffeydd bwyd a manau bwydo gael eu diogelu rhag halogiad posibl gan anifeiliaid sydd wedi'u heintio ac anifeiliaid bywyd gwyllt sy'n cario TB fel moch daear neu geirw. Sicrhewch fod ffensys perimedr, gan gynnwys mynedfeydd, yn ddigonol er mwyn atal cyswllt trwyn wrth drwyn ag anifeiliaid eraill a'u baw, eu poer neu eu hwrin. Gall dillad, esgidiau, cyfarpar a cherbydau halogedig gludo clefyd o un fferm i'r llall felly gwnewch yn siŵr bod gennych arferion glanhau a diheintio effeithiol ar waith a'ch bod chi a'ch ymwelwyr yn eu defnyddio.

Bydd eich milfeddyg preifat yn gallu eich helpu ymhellach drwy roi gwybodaeth ac argymhellion sy'n benodol i'ch anghenion. Mae cyfres o gyhoeddiadau sy'n cynnwys cyngor a chanllawiau pellach, gan gynnwys y daflen 'Delio â TB yn eich buches' ar gael ar-lein drwy wefan APHA gydag amrywiadau ar gyfer Cymru, Lloegr a'r Alban.

Ffynonellau o Wybodaeth Bellach

Gellir cael gwybodaeth bellach ar y gwefannau canlynol:

- GOV.UK
- Llywodraeth yr Alban
- Llywodraeth Cymru yn <http://gov.wales/topics/environmentcountryside/ahw/disease/bovinetuberculosis/?lang=cy>.
- Yr Asiantaeth Safonau Bwyd yn www.food.gov.uk
- Food Standards Scotland yn www.foodstandards.gov.scot
- Tîm Lleol Iechyd Anifeiliaid eich Awdurdod Lleol

Mae'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion yn un o Asiantaethau Gweithredol Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig sy'n gweithio i ddiogelu iechyd anifeiliaid a phlanhigion er budd pobl, yr amgylchedd a'r economi.